

แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพละ 5 เพื่อพัฒนาชุมชน บ้านศาลาดิน
อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

Guidelines for Application of 5 Balas to Community
Development in Ban Sala Din, Phutthamonthon District,
Nakhon Pathom Province

พระราชปณิธานโกศล*
ประเวช วัฒนาแก้ว**
กฤตสุขชิน พลเสน***

วันรับ 20 / พฤษภาคม / 2565

ตรวจสอบ 24-30 / พฤษภาคม / 2565

ตอบรับ 16 / มิถุนายน / 2565

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาการใช้หลักพละ 5 เพื่อพัฒนาชุมชนบ้านศาลาดิน อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 2. เพื่อศึกษาผลการประยุกต์ใช้หลักพละ 5 เพื่อพัฒนาชุมชนบ้านศาลาดิน อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม และ 3. เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะแนวทางการประยุกต์ใช้หลักพละ 5 เพื่อพัฒนาชุมชน บ้านศาลา

ดิน อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม การศึกษาใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายบุคคล รวบรวมข้อมูลโดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ประชนในชุมชนบ้านศาลาดิน ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม จำนวน 20 คน มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย มีอายุตั้งแต่ 30-60 ปี และขอบเขตด้านระยะเวลาใช้เวลา 1 ปี เริ่มตั้งแต่ 1

*อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

**อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

***อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย Email: kitsuchin.pon@mbu.ac.th

ตุลาคม 2562 วันที่สิ้นสุด 30 กันยายน 2563

ผลการวิจัยพบว่า

1) การใช้หลักพละ 5 เพื่อพัฒนาชุมชนบ้านศาลาดิน อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม คือ 1.ศรัทธาพละ (ความเชื่อ กำลังการควบคุมความสงสัย) 2.วิริยะพละ (ความเพียร กำลังการควบคุมความเกียจคร้าน) 3.สติพละ (ความระลึกได้ กำลังการควบคุมความประมาท การไม่ใส่ใจ ใจลอย ไร้สติ) 4.สมาธิพละ (ความตั้งใจมั่น กำลังการควบคุมการวอกแวกเขว้ไขว่ ฟุ้งซ่าน) 5.ปัญญาพละ (ความรู้ กำลังการควบคุมเพิกเฉยไม่สนใจ หลงมกมาย)

2) ผลการประยุกต์ใช้หลักพละ 5 ในชุมชนบ้านศาลาดิน ทำให้ประชาชนผู้ปฏิบัติตาม เป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดี ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองมีสติปัญญาดี ที่จะทำภารกิจของตน ทำให้เกิดความมั่นคงในชีวิต ประชาชน มีความมานะบากบั่นเพียรพยายาม กระทำหน้าที่การงานของตนให้สำเร็จ

3) ข้อเสนอแนะแนวทางการประยุกต์ใช้หลักพละ 5 หลายคนในชุมชนยังไม่มี ความเข้าใจถึงความหมายของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ พละ 5 เท่าที่ควร ทำให้อาจจะไม่ได้ นำไปประยุกต์ในการพัฒนาชุมชน หรือชีวิตประจำวัน เท่าที่ควร ประชาชนจึงเสนอแนะให้มีการบรรยายธรรมแก่ชุมชน ในเวลาที่ชุมชนมีการประชุมกัน เดือนละ 1 ครั้ง พร้อมกับเชิญคณาจารย์จากมหาวิทยาลัยสงฆ์เป็นที่ปรึกษาในส่วนของการประยุกต์หลักธรรมที่ใช้กับชุมชน จะเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันในโอกาสต่อไป

คำสำคัญ: การประยุกต์, พละ 5, พัฒนาชุมชน

Abstract

This research Its objectives are: 1.to study the use of 5 Balas to

Community Development in Ban Sala Din, Phutthamonthon District, Nakhon Pathom Province. 2. To study the results of the application of 5 Balas to Community Development in Ban Sala Din, Phutthamonthon District, Nakhon Pathom Province and 3. To present recommendations for the application of 5 Balas to Community Development in Ban Sala Din, Phutthamonthon District, Nakhon Pathom Province. The study was conducted with individual in-depth interviews with data collected by key informants, including people in Ban Saladin community, Salaya sub-district, Phutthamonthon district, Nakhon Pathom province, totaling 20 persons with lower secondary education and at the end Age from 30-60 years and the scope of the period lasts 1 year.The data were collected from 1 October 2019 to 30 September 2020.

The results of the research were as follows:

1)the use of 5 Balas to Community Development in Ban Sala Din, Phutthamonthon District, Nakhon Pathom Province is: 1. Faith, power (belief, power, control, doubt) 2. Persistence (persistence, control, idleness) 3. Mindfulness (remembering Power, control, carelessness, disregard, mindlessness, mindlessness) 4. Concentration Distraction control power (distraction, distraction) 5. Physical intelligence (intelligence, power,

control, ignorance, ignorance, ignorance)

2) Results of application of 5 Balas in Ban Sala Din community Make people who follow Is a person who has a good personality Who have confidence in oneself, have good intelligence to do their mission Causing stability in the lives of the people, and persevering and trying to accomplish their duties to accomplish

3) Suggestions on the application of the physical of 5 Balas Many people in the community do not yet understand the meaning of the Buddhism principle, namely the 5 Balas that should therefore not be applied in community development. Or daily life as it should be the public therefore suggested that the Dharma lecture be given to the community. At the time of the community, there is a meeting once a month and inviting faculty members from the Sangha University to be advisors in the application of the principles applied to the community. Will be an exchange of knowledge with each other in the next opportunity.

Keywords : Application, 5 Balas, Development.

บทนำ

ในปัจจุบันการพัฒนาชุมชนมีกิจการงานมากมายในชีวิตประจำวันที่มีมนุษย์ประสบความสำเร็จโดยใช้กำลัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพัฒนาชุมชนต่างๆ บุคคลที่ประสบความสำเร็จล้วน แล้ว

แต่เป็นผู้มีกำลังที่เข้มแข็งที่สุดในพระพุทธศาสนาได้วางหลักธรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาให้ได้รับผลเต็มที่อยู่ 5 ประการ เรียกว่า พล 5 แปลว่า ธรรมเป็นกำลัง 5 ประการ ได้แก่ สัทธา วิริยะ สติ สมาธิ และปัญญา เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า อินทรีย์ 5 เพราะเป็นใหญ่ในกิจของตน การประกอบกิจ ที่ประสบความสำเร็จนี้มีความสอดคล้องกับพุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ทั้งยังสอดคล้องกับนโยบายการวิจัยของ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ข้อที่ 1 กล่าวคือ เร่งรัดให้มีการพัฒนาสมรรถภาพและประสิทธิภาพขององค์กรบุคลากรและระบบประสานงานวิจัย รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกหน่วยงาน ทำการวิจัยให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนพัฒนา มหาวิทยาลัยและนโยบาย คือเร่งรัดให้มีการ วิจัยที่นำไปสู่การพัฒนาด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และสร้างความตระหนักในการมีส่วนร่วม เกี่ยวกับการบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมให้กับชุมชน ชุมชนบ้านศาลาดิน อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐมเป็นชุมชนที่ดำเนินการ แก้ไขปัญหาตนเอง โดยการรวมกลุ่มเพื่อให้เกิดความอยู่รอดของชุมชน มีความสามัคคีความร่วมมือ และความต้องการที่จะ แก้ไขปัญหาความทุกข์ยากของคนในชุมชนด้วยการพึ่งตนเองและเล็งเห็น ความยั่งยืนที่จะเกิดขึ้น จึงก่อให้เกิดการรวมกลุ่มกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการสร้างความเข้ม แข็งของชุมชน ซึ่งเป็นนโยบายในการพัฒนา การรวมตัวตั้งเป็นชุมชนที่ผ่านมา มีทั้งที่ประสบผลสำเร็จสามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง คือสามารถช่วยเหลือให้บริการและบรรเทาความเดือดร้อนของสมาชิกในชุมชนได้พอสมควรชุมชนบ้านศาลาดิน อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เป็นชุมชนที่มีลักษณะผสม ผสานระหว่างชุมชนเมืองกับชนบท (พันตรีสุทิน บัวต่ม, 2549)

ในการทวิวิจัยเรื่องนี้ยังได้สอดคล้องกับพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ที่ได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภา เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 25 กรกฎาคม 2562 ซึ่งเป็นนโยบายหลัก 12 ด้าน คณะรัฐมนตรีได้กำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินที่ยึดมั่นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยมีความสอดคล้องกับหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ และหมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ตลอดจนยุทธศาสตร์ชาติ พุทธศักราช 2561-2580 คณะรัฐมนตรีจึงแถลงนโยบายต่อรัฐสภาให้ทราบถึงแนวทางการบริหารราชการ แผ่นดินที่รัฐบาลจะดำเนินการ เพื่อพัฒนาประเทศไทยให้ก้าวไปข้างหน้าด้วยความมั่นคง สังคมไทยมีความสุข สามัคคีและเอื้ออาทร คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและมีความพร้อม ที่จะดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 เศรษฐกิจไทยมีความแข็งแกร่งและมีความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น ควบคู่ไปกับการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในด้านที่ 3 การทำนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ข้อ 3.3 ทำนุบำรุงศาสนาให้มีความเข้มแข็ง ส่งเสริมสถาบันศาสนา ทุกศาสนาให้มีบทบาทในการเผยแผ่หลักคำสอนที่ดีงาม ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และเสริมสร้างความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตจิตใจ และพัฒนาสังคมให้มีความสามัคคี ประองดอง และยั่งยืน และให้พุทธศาสนิกชนเข้าถึงแก่นแท้คำสอนของพระพุทธเจ้าและสามารถนำมาปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ และด้านที่ 7 การพัฒนาสร้างความเข้มแข็งจากฐานราก ข้อ 7.2 สร้างความเข้มแข็งของชุมชน ข้อย่อยที่ 7.2.4 สร้างพลังในชุมชน โดยส่งเสริมให้เกิดการสร้างพลังทางสังคม ภาควิเคราะห์ข่าย การรวมตัวของภาคส่วนต่าง ๆ ในชุมชนมาเป็นกำลังในการพัฒนาเพื่อส่วนรวม โดยให้ความสำคัญ

กับการสร้างพลังจิตอาสา สร้างพลังแผ่นดินเพื่อพัฒนาศักยภาพและสร้างเอกภาพแก่กลุ่มอาสาสมัครรูปแบบต่าง ๆ การสร้างพลังสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมกิจกรรม ทางสังคมของคนทุกวัยผ่านการสร้างพื้นที่สร้างสรรค์ในรูปแบบต่าง ๆ และการสร้างพลังภูมิคุ้มกัน เพื่อการใช้สื่อออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ และประชาชนมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังและเตือนภัย (พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา, 2562)

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักพละ 5 เพื่อพัฒนาชุมชน บ้านศาลาดิน อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐมเพื่อต้องการทราบว่า ประชาชนในชุมชนบ้านศาลาดิน ที่มีความแตกต่างทางด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ นั้น ได้นำหลักการปฏิบัติตามหลักพละ 5 ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยในการใช้ข้อมูลมาประกอบเป็นแนวทางในการส่งเสริมจริยธรรมของ ประชาชน เพื่อนำมาพัฒนาชุมชนให้คนในชุมชนสามารถมีความเชื่อมั่น ความเพียร ความระลึกได้ ความตั้งใจมั่น และความรอบรู้ในหลักพละ 5 เมื่อคนในชุมชนมีการใช้หลักพละ 5 ในการพัฒนา ชุมชนนั้นจะทำให้ชุมชนเกิดความเจริญก้าวหน้า สามารถมีการพัฒนาได้เป็นอย่างดีและมีประชาชน ที่มีหลักศีลธรรมที่จะทำให้ชุมชนมีความสงบร่มเย็น ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาเรื่องการประยุกต์ใช้หลักพละ 5 เพื่อพัฒนาชุมชนบ้านศาลาดิน อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ทั้งนี้ก็เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา และสังคมต่อไป

ปัญหาวิจัย

1.แนวทางการใช้หลักพละ 5 เพื่อพัฒนาชุมชนบ้านศาลาดิน อำเภอพุทธมณฑล จังหวัด

นครปฐม มีลักษณะใดบ้าง

2. ผลการประยุกต์ใช้หลักพละ 5 เพื่อพัฒนาชุมชน บ้านศาลาดิน อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพละ 5 เพื่อพัฒนาชุมชน บ้านศาลาดิน อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

1. เพื่อศึกษาการใช้หลักพละ 5 เพื่อพัฒนาชุมชนบ้านศาลาดิน อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

2. เพื่อศึกษาผลการประยุกต์ใช้หลักพละ 5 เพื่อพัฒนาชุมชน บ้านศาลาดิน อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

3. เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะแนวทางการประยุกต์ใช้หลักพละ 5 เพื่อพัฒนาชุมชน บ้านศาลาดิน อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพละ 5 เพื่อพัฒนาชุมชน บ้านศาลาดิน อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ผู้ศึกษาจำกัดขอบเขตของการศึกษาไว้ ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพละ 5 เพื่อพัฒนาชุมชน บ้านศาลาดิน อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ใน 5 ด้าน ดังนี้ ด้านสัทธา ด้านวิริยะ ด้านสติ ด้านสมาธิ ด้านปัญญา

2. ขอบเขตด้านประชากร ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ประชาชนในชุมชนบ้านศาลาดิน ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม จำนวน 20 คน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ เขตพื้นที่ชุมชนบ้านศาลาดิน ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล

จ.นครปฐม

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบแนวทางการประยุกต์ใช้หลักพละ 5 เพื่อพัฒนาชุมชนบ้านศาลาดิน อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

2. ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักพละ 5 เพื่อพัฒนาชุมชนบ้านศาลาดิน อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ของประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน

3. ทำให้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการประยุกต์ใช้หลักพละ 5 เพื่อพัฒนาชุมชนบ้านศาลาดิน อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

4. ทำให้สามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักพละ 5 เพื่อพัฒนาชุมชนบ้านศาลาดิน อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ได้อย่างเหมาะสมต่อไป

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งว่าเป็นการทำให้คนในชุมชนมี จิตสำนึกร่วมกัน มารวมตัวกันในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนกันในการกระทำบางอย่างด้วยความรักและ ความเอื้ออาทรต่อกัน ภายใต้ระบบการจัดการให้เกิดความรู้สึกร่วมกันเพื่อประโยชน์สาธารณะ การรวมตัวกันอาจเป็นกลุ่มเล็กๆ กระจุกกระจายกันก็ได้ แต่สามารถติดต่อสื่อสารกันได้จนกลายเป็น องค์กร และมีความเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายย่อย ๆ ขึ้น ทำให้เกิดโครงสร้างสังคมแนวใหม่ที่มีความสัมพันธ์กันในแนวราบที่เท่าเทียมกัน ซึ่งเมื่อประสานกับโครงสร้างที่มีความสัมพันธ์ในแนวตั้งด้วย ความสมานฉันท์ แล้วก็จะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งสร้างความสัมพันธ์กัน โดยมีหลักการ เงื่อนไข กติกา ซึ่งเราเรียกโดยรวม

ว่าระเบียบ บรรทัดฐานของการอยู่ร่วมกันชุมชนจึงมีลักษณะเป็นองค์กรทางสังคมที่สามารถตอบสนองความต้องการในชีวิตประจำวันของสมาชิก และสามารถช่วยให้สมาชิกสามารถจัดการกับปัญหาต่างๆ ที่มีอยู่ร่วมกันได้

ในทางพระพุทธศาสนา หลักคำสอนเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตหรือการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง คือการทำให้คนในสังคม หรือชุมชนมีระเบียบวินัย ได้แก่หลักพระ 5 ซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมือที่ช่วยพัฒนาชุมชน พัฒนาคนให้มีศักยภาพมากขึ้นตามหลักพระพุทธศาสนา มีโอกาสสำหรับทำความดีโดยฝึกคนให้รู้จักตัวเอง รู้จักแยกแยะ และเข้าใจผู้อื่น แล้วนำสิ่งที่ตนพัฒนาแล้ว นำไปพัฒนาบุคคลอื่น เพื่อให้เกิดประโยชน์เกิดความสงบสุขของชุมชน สังคม หลักพระ 5 ก็มีลักษณะเป็นหลักปฏิบัติเพื่อให้บรรลุความสุขโดยอยู่บนฐานของการรู้เท่าทันความจริงเมื่อเป็นเช่นนี้หลักพระ 5 ทางพุทธศาสนาย่อมเข้ากันได้กับทุกแนวคิดในโลกที่เป็นไปเพื่อความสุขและอยู่บนฐานของความจริงหรือมุ่งหมายที่จะแก้ปัญหาชีวิตให้มวลมนุษยชาติด้วยวิถีทางที่ไม่ก่อปัญหาให้เกิดขึ้นอีก มีองค์ประกอบสำคัญอยู่ 5 ประการด้วยกัน กล่าว คือ 1. ศรัทธา คือ ความเชื่อ 2. วิริยะ คือ ความเพียร 3. สติ คือ ความระลึกได้ 4. สมาธิ คือ ความตั้งใจมั่น และ 5. ปัญญา คือ ความรอบรู้ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อศึกษาการใช้หลักพระ 5 เพื่อพัฒนาชุมชนบ้านศาลาดิน อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 2) เพื่อศึกษาผลการประยุกต์ใช้หลักพระ 5 เพื่อพัฒนาชุมชน บ้านศาลาดิน อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม และ 3) เพื่อนำเสนอข้อเสนอนโยบายแนวทางการประยุกต์ใช้หลักพระ 5 เพื่อพัฒนาชุมชน บ้านศาลาดิน อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยประชากรและกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยคือ ประชาชนทั่วไป ผู้นำชุมชน

ปราชญ์ชาวบ้าน ในชุมชนบ้านศาลาดิน ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ซึ่งเป็นผู้มีแนวคิดเกี่ยวกับแนวทางการประยุกต์ใช้หลักพระ 5 เพื่อพัฒนาชุมชน เป็นผู้มีความรู้ความสามารถและทักษะการดำรงชีวิตตามหลักธรรมทางพุทธศาสนา จึงนับได้ว่าเป็นผู้เหมาะแก่การให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 คน โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสัมภาษณ์ ซึ่งได้ผ่านผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา (Content) จำนวน 3 ท่าน โดยมีการสรุปผลดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือ แบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยการสุ่มตัวอย่างประชากร จำนวน 20 คน พบว่า ประชาชนทั่วไป ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งเป็นผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย มีอายุตั้งแต่ 30-60 ปี ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ที่บ้านศาลาดิน อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการให้สัมภาษณ์ การประยุกต์ใช้หลักพระ 5 เพื่อพัฒนาชุมชนบ้านศาลาดิน อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ของประชาชนทั่วไป ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน พบว่า ในชุมชนบ้านศาลาดินนั้น พระ 5 เป็นธรรมที่ทำให้บุคคลปฏิบัติตาม ผู้นำชุมชนก็มีบุคลิกภาพของผู้นำที่มีความเชื่อมั่นในตนเองมีสติปัญญา ที่จะนำตนเองให้ยิ่งใหญ่ในกิจของตน ทำให้เกิดความมั่นคงในชีวิต บุคคลที่ประสบความสำเร็จและมีความสุขสงบในชีวิต มักมีบุคลิกภาพของคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ด้วยว่าตนเองนั้น รู้ดี รู้

ชั่ว รู้ว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด มีความเชื่อมั่นและศรัทธาในสิ่งที่ดีงาม ไม่ว่าจะมีความวิตกกังวลหรือความไม่พร้อมไม่ว่าจะเกี่ยวกับคำตัดสินหรือการกระทำของผู้อื่นยอมเป็นบุคคลที่มีกำลังใจกล้าแข็ง หากปรารถนาหรือต้องการสิ่งใดในชีวิตแล้ว จะมีความมานะบากบั่นเพียรพยายามกระทำ ให้สำเร็จจนได้

1. ศรัทธาพละคือ ความเชื่อมั่นในสิ่งที่ดีงาม ประชาชนในชุมชนเชื่อมั่นว่าการที่คนเราจะประสบความสำเร็จในชีวิตนั้น ไม่จำเป็นต้องหาเงินมาด้วยวิธีการเอาเปรียบคนอื่น และยังเชื่อมั่นอีกว่าบุคคลที่ประกอบแต่กรรมดี ย่อมได้รับผลดี

2. วิริยะพละ คือ ความเพียรพยายาม ประชาชนในชุมชนมีความปรารถนาจะทำการสิ่งใดให้สำเร็จแล้ว ก็มีความเพียร พยายามกระทำไปไม่ทอดทิ้ง

3. สติพละ คือ ความระลึกได้ ประชาชนในชุมชนมีความไม่พลอดการคุมใจไว้ได้กำลังการควบคุมความประมาทการไม่ใส่ใจ ใจลอย ไร้สติ

4. สมาธิพละ คือ ความตั้งใจมั่นในการทำใจให้สงบแน่วแน่ไม่ฟุ้งซ่าน ประชาชนในชุมชนมีจิตกำหนดแน่วแน่อยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งจิตกำหนดแน่วแน่อยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเฉพาะในขณะที่ทำงานสิ่งใดก็มีใจจดจ่ออยู่กับงานนั้นๆ ไม่วอกแวกไปคิดเรื่องอื่น

5. ปัญญาพละ คือ ความรู้ความเฉลียวฉลาด มีประสบการณ์มีวิจารณ์ญาณที่ดี ประชาชนในชุมชนมีความสามารถเข้าใจสถานการณ์ต่างๆ และมีการตัดสินใจที่ดี

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย พบว่า หลายคนในชุมชนยังไม่มี ความเข้าใจถึงความหมายของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ พละ 5 เท่าที่ควร ทำให้ อาจจะไม่ได้นำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชน หรือชีวิตประจำวันเท่าที่ควร ประชาชนจึงเสนอแนะให้มีการบรรยายธรรมแก่ชุมชนของพระนักศึกษ

มหาวิทยาลัย ในเวลาที่ชุมชนมีการประชุมกัน เดือนละ 1 ครั้ง พร้อมกับเชิญคณาจารย์จากมหาวิทยาลัยสงฆ์เป็นที่ปรึกษาในส่วนของการประยุกต์หลักธรรมที่ใช้กับชุมชน จะเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันในโอกาสต่อไป ซึ่งคณะผู้วิจัยที่ลงสัมภาษณ์ภาคสนามมีความเห็นตรงกันที่จะมีการแลกเปลี่ยนทางด้านธรรมะเชิงวัฒนธรรมชุมชน เพื่อที่จะทำให้ชุมชนเกิดการตื่นตัวในเรื่องหลักธรรมมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องนี้ มีข้อค้นพบ (Finding Factors) ที่มีคุณค่าเห็นสมควรนำมาวิจัย ดังนี้

1. ศรัทธาพละ(ความเชื่อ กำลังการควบคุม ความสงสัย) มีผลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างไรบ้าง พบว่า ศรัทธาพละคือ ความเชื่อมั่นในสิ่งที่ดีงาม เช่น เชื่อมั่นว่าการที่คนเราจะประสบความสำเร็จในชีวิตนั้น ไม่จำเป็นต้องหาเงินมาด้วยวิธีการเอาเปรียบคนอื่น และยังเชื่อมั่นอีกว่า บุคคลที่ประกอบแต่กรรมดี ย่อมได้รับผลดี ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาชุมชนบ้านศาลาดิน คือ เชื่อว่าใครทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วตามหลักทางพระพุทธศาสนาจะสามารถส่งผลกระทบต่อให้กับผู้กระทำเอง ต่อมาคือมีความเชื่อว่าการบริจาคสิ่งของเงินทองหรือเสียสละแรงกายเพื่อสาธารณประโยชน์เป็นบุญเป็นกุศลอย่างหนึ่ง และสุดท้ายมีความเชื่อว่า ความกล้าหาญ ถ้าคนเรามีความเชื่อมั่นแล้วจะต้องปลุกความเชื่อให้เกิดขึ้นเสียก่อนในใจของคนในชุมชน จากนั้นจะทำประการใดก็ย่อมเป็นสิ่งที่ดีต่อชุมชนนั่นเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมะลิน กิตติปาโล(2540) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความสำคัญศรัทธาในคำสอนของพระพุทธศาสนา” พบคำว่า “ศรัทธา” ที่น่าสนใจดังนี้ 1 . ศรัทธาสัมปทา คือความถึงพร้อมพร้อมด้วยศรัทธาในหัวข้อธรรมว่า “สัมปทา” คือ ความถึงพร้อมด้วยองค์แห่งธรรม 2. ศรัทธา คือความเชื่อที่ควรเชื่อ

ในหัวข้อธรรมว่า “เวสาร์ชกรณธรรม” คือ ธรรมอันทำ ความกล้าหาญ 3. ปิยธรรม คือธรรมสำหรับภิกษุผู้เป็นเถระประพตปฏิบัติ คือเป็นผู้มีศรัทธา 4. ธรรมที่ทำให้ความเจริญงอกงามให้แก่ภิกษุ 6 ประการ หัวข้อที่ 1 คือ เชื่อสิ่งที่ควรเชื่อ นั่นก็ คือศรัทธานั้นเอง

2. วิริยะพละ(ความเพียร กำลังการควบคุมความเกียจคร้าน) มีผลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างไรบ้าง พบว่า วิริยะพละ คือ ความเพียรพยายาม ถ้าปรารถนาจะทำการสิ่งใดให้สำเร็จแล้ว ก็มีความเพียร พยายามกระทำไป ไม่ท้อถอย ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาชุมชนบ้านศาลาดิน ซึ่งประชาชนส่วนมากมีความเชื่อว่า การมีความเพียรพยายามถ้าปรารถนาจะทำการสิ่งใดให้สำเร็จแล้ว ย่อมได้ผลตามที่คาดหวังได้ และยังมีเชื่ออีกว่า เมื่อคนเราปฏิบัติดี มีความพากเพียรในการปฏิบัติก็จะทำให้ประสบความสำเร็จได้ พร้อมนี้คนในชุมชนยังมีความเชื่อว่า ผู้ที่มีความเพียรทำบุญในการทำประโยชน์ต่อสาธารณะส่วนรวม เช่น สร้างศาลาประชาคม กำจัดวัชพืชในแหล่งน้ำลำคลอง ช่วยสร้างบ้านเรือนแก่ผู้ยากไร้ หรือแม้กระทั่งการช่วยกันลงแขกทำไร่ทำนาถือว่าได้บุญมากที่มีผลต่อจิตใจมาก ในส่วนของการทำบุญในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา มาฆบูชา ประชาชนส่วนมากยังเชื่อว่าจะให้ผลมากกว่าการทำบุญในวันปกติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาจุลศักดิ์ จิรวทมน (รณน้อย) ศึกษาเรื่องแนวคิดและวิธีการแก้ปัญหาเศรษฐกิจแนวพุทธของปราชญ์อีสาน พบว่า แนวคิดและวิธีการทางเศรษฐกิจของพระพุทธศาสนา มี ๒ ประการ คือการผลิตและการบริโภคที่เน้นการมีสัมมาทิฐิ ได้แก่ ความเห็นที่ถูกต้องของบรรพชนมีเหตุมีผลในการผลิตและบริโภควัตถุใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติ ให้คุ้มค่าด้วยปัญญาไม่ส่งเสริมการผลิตแบบทุนนิยมและบริโภคด้วยตัณหาโดยเริ่มจากใช้หลักเศรษฐกิจ

แบบพุทธคือความรู้จักพอประมาณ (มัตตัญญูตา) เพื่อประโยชน์ภายในทางจิตใจทางคุณธรรมทางคุณภาพชีวิตปราชญ์อีสานจึงได้นำหลักธรรม (ปัญญา) มาเป็นคุณค่าของชีวิตแทนเงินตราหลักพุทธธรรมที่ปราชญ์อีสานนำมาใช้คืออิทธิบาท ๔ ขรวาธรรม ๔ สังคหัตถ ๔ เป็นหลักในการทำงานโดยเฉพาะในด้านการผลิตเพราะเป็นธรรมที่สอดคล้องกับการทำงานผลจากการที่ดำเนินตามหลักธรรมทำให้ปราชญ์อีสานและสมาชิกสามารถอุ้มชูตัวเองได้สามารถดำรงอยู่อย่างไม่ต้องร่อนมีพอกินพอใช้มีความสุขจากการทำงานมีอาหารที่พอเพียงทำให้ครอบครัวมีความสุขเป็นปกติสุขพ้นจากความเป็นหนี้สินตั้งอยู่บนพื้นฐานของความพอดีพออยู่พอกินพอใช้ยึดหลักมัชฌิมาปฏิปทาในการดำเนินชีวิตดำเนินชีวิตแบบพอมีพอกินเป็นสัมมาอาชีวะก่อนเป็นเบื้องต้นจากนั้นจึงพัฒนาไปสู่การกินดีอยู่ดี

3. สติพละ (ความระลึกได้ กำลังการควบคุมความประมาท การไม่ใส่ใจใจลอยไร้สติ) มีผลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างไร พบว่า สติพละ คือ ความระลึกได้ ความไม่ปล่อยการคุมใจไว้ได้กำลังการควบคุมความประมาทการไม่ใส่ใจ ใจลอย ไร้สติ ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาชุมชนบ้านศาลาดิน คือประชาชนส่วนมากมีความเห็นว่า บุคคลใดมีสติเป็นกำลังถ้าจะปรารถนาจะทำการสิ่งใดให้สำเร็จแล้ว ย่อมได้ผลตามที่คาดหวังได้ ผู้ที่มีสติเป็นกำลัง สามารถควบคุมอารมณ์ได้ในเวลาที่ถูกคนอื่นข่มขู่ให้โกรธ โดยเฉพาะผู้นำชุมชนที่บางครั้งประสบปัญหากับการข่มขู่ในเชิงคำพูด หรือการกระทำของลูกบ้านหรือคนในชุมชนที่อาจมาทดสอบความเข้มแข็งทางจิตใจ แม้กระทั่งการทำงานจะต้องมีความละเอียด รอบคอบ โดยใช้สติเป็นฐาน ซึ่งคนในชุมชนยังมีความเชื่อว่า ถ้าบุคคลใดมีสติเป็นกำลังแล้วหากจากโลกนี้ไป ย่อมเข้าถึงสุคติภูมิสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรสิทธิ์ ไกรสินธุ์ ได้ทำการวิจัยการนำหลักอริยสัจ 4 ไปใช้ใน

ชีวิตประจำวันของผู้นำครอบครัว บ้านหนองเป็ด อำเภอมือง จังหวัดยโสธร พบว่า ผู้นำครอบครัว เคยนำหลักธรรมไปใช้เมื่อเกิดความท้อแท้ในชีวิต ร้อยละ 98.4 รองลงมาคือ เวลาไม่สบายใจ ร้อยละ 95.3 และเวลามีปัญหา ร้อยละ 91.5 ส่วนเคยนำหลักธรรมไปใช้เมื่อเกิดภยันตรายคือความอยากเป็นเหมือนคนอื่น ๆ ร้อยละ 79.5 รองลงมาคือ เคยนำหลักธรรมไปใช้เมื่อเกิดความอยากจะมีในปัจจัย 4 เหมือนคนอื่น ๆ ร้อยละ 82.1 ผู้นำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้นำครอบครัวได้ให้ความสนใจศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ส่วนครอบครัวไม่เคยนำหลักธรรมไปใช้เมื่อเกิดทัศนคติความอยาก ร้อยละ 26.8 รองลงมาคือ ร้อยละ 20.5 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะไม่สนใจในคุณค่าของหลักธรรมในพระพุทธศาสนา

4. สมานิตย (ความตั้งใจมั่น กำลังการควบคุมการรอกแวกไขว้ไขว้ ฟุ้งซ่าน) มีผลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างไร พบว่า สมานิตย คือความตั้งใจมั่นการทำใจให้สงบแน่วแน่ไม่ฟุ้งซ่านการมีจิตกำหนดแน่วแน่อยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งจิตกำหนดแน่วแน่อยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเฉพาะในขณะที่ทำงานสิ่งใดก็มีใจจดจ่ออยู่กับงานนั้นๆ ไม่ออกแวกไปคิดเรื่องอื่น ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาชุมชนบ้านศาลาดิน คือ ประชาชนมีความเชื่ออย่างมีเหตุผลไม่ตื่นข่าวซึ่งบางครั้งข่าวที่นำเสนอในปัจจุบันทั้งในระบบโซเซียลมีเดีย ระบบออนไลน์ ซึ่งมีความจริงและเท็จปะปนกันมา เพราะฉะนั้น คนในชุมชนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจโดยเฉพาะในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ที่ควรแยกแยะด้วยหลักเหตุและผล ผู้นำชุมชนจะต้องเป็นที่พึ่ง และเป็นผู้กรองข้อมูลก่อนนำเสนอต่อชุมชน ซึ่งจะทำได้คนในชุมชนเกิดความเชื่อมั่นยิ่งขึ้น และที่สำคัญควรนำแนวทางและวิธีการปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาที่ถูกต้องมาให้ความรู้แก่ชุมชนด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ นคร วิชัยผิน การใช้สังคหวัตถุ 4 ใช้ชีวิตประจำวัน

ของผู้นำครอบครัวหมู่ที่ 1 ตำบลนาคู กิ่งอำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ผู้นำครอบครัวมีความรู้ด้านหลักสังคหวัตถุ 4 อยู่ในระดับมาก จึงมีข้อเสนอแนะว่า ผู้นำครอบครัว ควรนำหลักธรรมไปใช้ในการอบรมสั่งสอนบุตรหลานอย่างสม่ำเสมอ

5. ปัญญาพล (ความรู้ กำลังการควบคุมเพิกเฉยไม่สนใจ หลงงมมาย) มีผลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างไร พบว่า ปัญญาพล คือ ความรู้ความเฉลียวฉลาด มีประสบการณ์มีวิจารณ์ญาณที่ดี มีความสามารถเข้าใจสถานการณ์ต่างๆ และมีการตัดสินใจที่ดี ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาชุมชนบ้านศาลาดิน คือประชาชนควรมีคุณธรรมและจริยธรรม มีความรู้ในหลักธรรม มีปัญญาความรอบรู้ในการแยกแยะความดี ความชั่ว สิ่งที่เหมาะสมที่จะทำหรือพัฒนาชุมชนของตนเอง การพิจารณากิจการหรือโครงการที่จะเกิดขึ้นในชุมชน การวางแผนหมั่นประชุมปรึกษาหารือกัน นำปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนมาพูดคุยหาทางออกร่วมกัน โดยใช้ พละ 5 ในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความสุข จะเห็นได้ว่าชุมชนได้สร้างความสัมพันธ์กัน โดยมีหลักการ เงื่อนไข กติกา ซึ่งเราเรียกโดยรวมว่าระเบียบ บรรทัดฐานของการอยู่ร่วมกันชุมชนจึงมีลักษณะเป็นองค์กรทางสังคมที่สามารถตอบสนองความต้องการในชีวิตประจำวันของสมาชิก และสามารถช่วยให้สมาชิกสามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่มีอยู่ร่วมกันได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูปริยัติวิสุทธิคุณ และคณะ ศึกษาเรื่องการใช้หลักพุทธศาสนาในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเองกลุ่มแม่บ้านอำเภอนาคู จังหวัดสุรินทร์ พบว่า โดยส่วนใหญ่ชุมชนประยุกต์หลักพุทธศาสนาให้สอดคล้องอยู่ในการบริหารของกิจการวิสาหกิจชุมชนทั้ง 5 ประการคือการบริหารจัดการกลุ่มและสมาชิกการบริหารจัดการด้านการตลาดและลูกค้าการบริหารจัดการด้านการผลิตและงานสนับสนุนการผลิตการ

บริหารจัดการด้านการบัญชีและการเงินและพัฒนา
ธุรกิจชุมชนสู่ความยั่งยืนวิธีใช้หลักพุทธศาสนาอีก
ประการคือผู้นำกลุ่มปลูกฝังคุณธรรมให้เกิดมีในใจ
สมาชิกภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยพร้อมทั้งการอภิปราย ตาม
หลักตรรกวิทยาที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยจึงนำผลการ
วิจัย มาเป็นข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปเป็นประโยชน์
โดยข้อเสนอแนะ เป็น 3 ระดับ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์กรภาครัฐหรือเอกชนต่างๆแม้
กระทั่งวัดหรือศาสนามทั้งมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง
- 2 แห่งควรเข้าไปช่วยเหลือแนะนำให้ประชาชนหา
อาชีพเสริมรายได้ หาแหล่งเงินทุน อบรมงานอาชีพ
ให้ ส่วนวัดหรือศาสนาควรแสดงบทบาทของตนเอง
อย่างเต็มที่ มีการอบรมธรรมะในชุมชนนอกเหนือ
จากในวัด นำนิทานชาดกในเรื่องพระมหาชนกมา
ประสมสัมพันธ์เป็นระยะ มีการให้กำลังใจประชาชน

พร้อมกับช่วยเหลือตามสมควร ให้เขาคิดว่ายังมีวัด
หรือศาสนาเป็นที่พึ่งได้เสมอแม้ในยามที่ขัดสนหรือ
ให้ตระหนักในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนว
พระราชดำริของในหลวงมาเป็นแบบอย่างในการ
ดำเนินชีวิต

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยต่อไป

1. การวิจัยเชิงคุณภาพผลการวิจัย พบว่า
ประชาชนมีแนวทางการประยุกต์ใช้หลัก พละ 5
เพื่อพัฒนาชุมชนบ้านศาลาดิน อำเภอพุทธมณฑล
จังหวัดนครปฐม น้อยมาก เหตุผลเพราะประชาชน
ส่วนใหญ่ใช้ชีวิตไปกับการประกอบอาชีพ และพื้นที่
บางส่วนเป็นเขตอุตสาหกรรม ประชาชนมีอาชีพ
รับจ้าง ควรให้มีการทำการวิจัยในพื้นที่อื่นๆเพื่อให้
ได้ข้อมูลที่หลากหลาย

2. ประชาชนในชุมชนบ้านศาลาดิน อำเภอ
พุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม มีผู้ที่นับถือศาสนา
อิสลามด้วย เป็นการอยากที่จะทำความเข้าใจใน
เรื่องหลักธรรมทางพุทธศาสนา ควรหาหลักธรรมที่
คล้ายกันในทุกศาสนามาทำการวิจัยในครั้งต่อไป

บรรณานุกรม

คำแถลงนโยบายของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีต่อรัฐสภา เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 25 กรกฎาคม
2562.

ณัฐนันท์ ประกายสันติสุข. “ประสิทธิภาพของการสื่อสารในการเผยแพร่ธรรม หลักสูตรการพัฒนา จิต
ให้เกิดปัญญาและสันติสุข”. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2541.

พันตรีสุทิน บัวต่ม, “การใช้พละ 5 เพื่อพัฒนาชุมชน:ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนค่ายวชิราวุธ จังหวัด
นครศรีธรรมราช” สารนิพนธ์ ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตรการปกครอง, (บัณฑิต
วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2549.

พระมหาทองสุข สุภโร. “อิทธิพลของพระพุทธศาสนาที่มีต่อวิถีไทย” วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหา
บัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2545.

พระมหาปรีชา ตียนานนท์. “การศึกษาวิเคราะห์บทบาทของสงฆ์ในการใช้หลักพุทธธรรมให้คำปรึกษา เพื่อแก้ปัญหาชีวิตแก่ศาสนิกชนในสังคมปัจจุบัน”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2535.

พระมะลิน กิตติปาโล, “ความสำคัญของศรัทธา ในคำสอนของพระพุทธศาสนา” วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2540.

